

Wykład: 11

Struktury, unie, pola bitowe

Podstawy programowania

Struktury

Struktury to złożone typy danych pozwalające przechowywać dane różnego typu w jednym obiekcie.

- ✓ Za pomocą struktur możliwe jest grupowanie wielu zmiennych o różnych typach.
- ✓ Za pomocą struktur można w prosty sposób organizować zbiory danych, bez konieczności korzystania z tablic.

Struktura nazywana jest też **rekordem** (szczególnie w odniesieniu do baz danych).

Deklaracja struktury w C++

Struktury tworzymy słowem kluczowym **struct**.

1. podajemy nazwę typu,
2. w nawiasie klamrowym definiujemy elementy składowe

```
struct nazwa{  
    typ nazwa_elementu;  
    typ nazwa_drugiego_elementu;  
    typ nazwa_trzeciego_elementu;  
    //...  
};
```

Uwaga!

Tak opisana struktura nie jest jeszcze egzemplarzem zmiennej a dopiero definicją nowego typu zmiennej złożonej.

Deklaracja struktury w C++

Przykład – struktura zawierająca rekord prostej bazy danych:

```
struct osoba {  
    string imie;  
    string nazwisko;  
    int wiek;  
};
```

Opisujemy typ strukturalny o nazwie „osoba”

```
osoba pracownik1, pracownik2;
```

Druga metoda:

```
struct osoba {  
    string imie;  
    string nazwisko;  
    int wiek;  
} pracownik1, pracownik2;
```

Definiujemy dwie zmienne opisanego wyżej typu o nazwach „pracownik1” i „pracownik2”

Inicjalizacja struktury

Struktury można inicjalizować już w chwili ich tworzenia.

```
struct osoba {  
    string imie;  
    string nazwisko;  
    int wiek;  
};  
osoba ktos = {"Jan", "Kowalski", 10};
```

Lub też krócej:

```
struct osoba {  
    string imie;  
    string nazwisko;  
    int wiek;  
} ktos = {"Jan", "Kowalski", 10};
```

Zapis i odczyt danych struktury

Zapis do pól struktury:

```
ktos.imie="Jan";  
ktos.nazwisko="Kowalski";  
ktos.wiek=40;
```

```
struct osoba {  
    string imie;  
    string nazwisko;  
    int wiek;  
} ktos, ktos_inny;
```

```
cout << "Podaj imie: ";  
getline(cin, ktos_inny.imie);
```

```
cout << "Podaj nazwisko: ";  
cin >> ktos_inny.nazwisko; //UWAGA! problem
```

```
cout << "Podaj wiek: ";  
getline(cin, ktos_inny.wiek);
```

Zapis i odczyt danych struktury

Odczyt z pól struktury:

```
cout << ktos.imie << endl;  
cout << ktos.nazwisko << endl;  
cout << ktos.wiek;
```

```
struct osoba {  
    string imie;  
    string nazwisko;  
    int wiek;  
} ktos, ktos_inny;
```


Struktury globalne i lokalne

- ✓ Struktura stworzona przed funkcją `main()` będzie strukturą globalną, (każdy podprogram będzie mógł z niej korzystać).
- ✓ Struktura stworzona wewnątrz jakiegoś bloku, będzie lokalną i widoczna tylko w tym miejscu.

Globalna

```
6 struct osoba {  
7     string imie;  
8     string nazwisko;  
9     int wiek;  
10 } ktos;  
11  
12 int main()  
13 {  
14     return 0;  
15 }
```

Lokalna

```
7 int main()  
8 {  
9     struct osoba {  
10         string imie;  
11         string nazwisko;  
12         int wiek;  
13     } ktos;  
14     return 0;  
15 }
```

Tablice struktur

Tablicę struktur tworzymy i dowołujemy się do niej w ten sam sposób co do zwykłych tablic prostych zmiennych.

```
nazwa_struktury nazwa_tablicy [liczba_elementów];
```

Tablice możemy tworzyć też bezpośrednio po deklaracji i definicji struktury:

```
struct punkty{  
    int x, y;  
    char nazwa;  
} tab[1000];
```

Tablice struktur

Przykład:

```
1  #include <iostream>
2  #include <string.h>
3  #include <cstdlib>
4  using namespace std;
5  struct osoba {
6      string imie;
7      string nazwisko;
8      int wiek;
9  };
10 int main()
11 {
12     osoba pracownicy[4];
13     for (int i = 0; i<4; i++)
14     {
15         cout << "Podaj imie " << i+1 << " pracownika" << endl;
16         cin >> pracownicy[i].imie;
17     }
18     for (int i = 0; i<4; i++)
19     {
20         cout << pracownicy[i].imie << endl;
21     }
22     return 0;
23 }
24
```

Zagnieżdżenie struktur

Zagnieżdżanie struktur polega na deklarowaniu pól jednej struktury jako typ strukturalny innej struktury.

- ✓ Struktury można zagnieżdżać wielokrotnie
- ✓ Wiele typów strukturalnych używać można jednocześnie jako pól jednej struktury,

```
5 struct adres{  
6     string miejscowosc;  
7     string ulica;  
8     int nr_domu;  
9 };  
10  
11 struct student{  
12     string imie;  
13     string nazwisko;  
14     adres dom;  
15 };
```

Zagnieżdżenie struktur

- ✓ Do pól zagnieżdżonych struktur odwołujemy wykorzystując wielokrotnie operator "."

```
19 student kowalski;  
20 |  
21 cin>>kowalski.imie;  
22 cin>>kowalski.nazwisko;  
23 cin>>kowalski.dom.miejscowosc;  
24 cin>>kowalski.dom.nr_domu;  
25  
26 cout<<kowalski.imie<<endl;  
27 cout<<kowalski.nazwisko<<endl;  
28 cout<<kowalski.dom.miejscowosc<<endl;  
29 cout<<kowalski.dom.nr_domu<<endl;
```

Struktury jako wartość funkcji

Funkcja może zwracać zmienną typu strukturalnego.

```
5 struct rgb{  
6     int r;  
7     int g;  
8     int b;  
9 };
```

```
11 rgb kolor()  
12 {  
13     rgb pom;  
14     pom.r=255;  
15     pom.g=0;  
16     pom.b=0;  
17     return pom;  
18 }
```

```
20 int main()  
21 {  
22     rgb wynik;  
23     wynik=kolor();  
24     cout<<wynik.r << wynik.g << wynik.b;  
25     return 0;  
26 }
```

Możemy więc zapakować do niej kilka zmiennych typu prostego

Struktury jako wartość funkcji

Technikę tę można wykorzystać do zwracania przez funkcję tablic

```
5 struct rgb{  
6     int kol[3];  
7 };
```

```
9 rgb kolor()  
10 {  
11     rgb pom;  
12     pom.kol[0]=255;  
13     pom.kol[1]=255;  
14     pom.kol[2]=255;  
15     return pom;  
16 }
```

```
18 int main()  
19 {  
20     rgb wynik;  
21     wynik=kolor();  
22     cout<<wynik.kol[0] << wynik.kol[1] << wynik.kol[2];  
23     return 0;  
24 }
```

Podstawy programowania

Unia typem definiowanym przez użytkownika.

Od struktur różni ją to że swoje składniki zapisuje w tym samym (współdzielonym) obszarze pamięci.

Oznacza to, że w danej chwili, unia może przechowywać wartość wyłącznie **jednej** ze swoich zmiennych składowych

```
union PrzykładowaUnia
{
    int liczba_calkowita;
    char znak;
    double liczba_rzeczywista;
};
```


Jeżeli unia zawiera np. obiekt typu int i double, gdy aktualnie korzystamy z double (8B) to po odczytaniu wartości int(4B) bez uprzedniego zapisu do niej pojawią się zwykłe śmieci.

- **jednocześnie używamy tylko jednego obiektu.**

Unie

```
union nazwa{
    typ pierwszy_element;
    typ drugi_element;
    ...
    typ n_ty_element;
};

int main()
{
    //tworzenie unii
    nazwa unia;

    //odwoływanie się do elementów
    unia.pierwszy_element = 0;

    return 0;
}
```



```
1  #include<iostream>
2  #include<cstdlib>
3  using namespace std;
4
5  union liczba{
6      int calkowita;
7      long long dluga;
8      double rzeczywista;
9  };
10
11  int main()
12  {
13      liczba a, b, c, d;
14      cout<<"Unia zajmuje "<<sizeof(liczba)
15      <<" bajtów"<<endl;
16      cout<<"Podaj trzy liczby całkowite: ";
17      cin>>a.calkowita>>b.calkowita>>c.calkowita;
18      d.rzeczywista = double(a.calkowita+b.calkowita+c.calkowita)/3.0;
19      cout<<"Średnia wczytanych liczb wynosi: "<<d.rzeczywista<<endl;
20      return 0;
21  }
```


Unie mogą być składowymi innych obiektów takich jak struktur czy

```
klasa  
- union liczba{  
    int calkowita;  
    double rzeczywista;  
};  
  
- struct samochod{  
    char marka[20];  
    char model[20];  
    int rocznik;  
    liczba pojemnosc;  
};
```

```
cout<<"Podaj pojemnosc: ";  
cin>>renault.pojemnosc.rzeczywista;
```


Pola bitowe

Oprócz zwykłych pól w strukturach możemy zastosować **polo bitowe**.

Pole bitowe to wydzielenie pewnej stałej liczby bitów na daną zmienną.

Np.: zmienna typu char zajmuje w pamięci 1 bajt = 8 bitów. Możemy ją okroić lub rozszerzyć o porcję bitów dostosowaną do potrzeb programu.

Pamięć jaką będzie zajmować takie pole będzie zawsze krotnością bajtów danego typu zmiennej. Np. jeśli stworzymy pole typu int na 4 bity, to i tak zostanie przydzielona pamięć na cały typ int czyli 4 bajty = 32 bity, a używać będziemy mogli tylko tych czterech bitów.

Więc gdzie tu oszczędność?

Gdy stworzymy na przykład pięć pól bitowych typu int, i każde będzie zajmowało 6 bitów, to w pamięci zostanie zarezerwowany obszar na jeden int, czyli 32 bity, ponieważ $5 \cdot 6 = 30 \leq 32$.

Pola te tworzymy zgodnie z zasadą:

typ nazwa : [ilość bitów];

```
int pole_bitowe : 4; //pole bitowe na czterech bitach
```


Pola bitowe

```
1  #include<iostream>
2  #include<cstdlib>
3  using namespace std;
4
5  struct pola_bitowe{
6      int a:4;
7      int b:4;
8  };
9
10 int main()
11 {
12     pola_bitowe x;
13     cout<<"Struktura zajmuje "<<sizeof(x)<<" bajty pamieci\n";
14     //cztery bajty, tyle ile jeden int
15     x.a = 7;
16     //maksymalna wartosc dodatnia jaka mozemy nadać dla typu int na 4 bitach
17     cout<<x.a<<endl;
18     x.a--;
19     //pola bitowe mozemy inkrementować i dekrementować tak jak zmienne typu int
20     cout<<x.a<<endl;
21     return 0;
22 }
```

Literatura:

W prezentacji wykorzystano przykłady i fragmenty:

- Grębosz J. : ***Symfonia C++, Programowanie w języku C++ orientowane obiektowo***, Wydawnictwo Edition 2000.
- Jakubczyk K.: *Turbo Pascal i Borland C++ Przykłady*, Helion.

Warto zajrzeć także do:

- Sokół R. : ***Microsoft Visual Studio 2012 Programowanie w Ci C++***, Helion.
- Kernighan B. W., Ritchie D. M.: ***język ANSI C***, Wydawnictwo Naukowo Techniczne.

Dla bardziej zaawansowanych:

- Grębosz J. : ***Pasja C++***, Wydawnictwo Edition 2000.
- Meyers S.: ***język C++ bardziej efektywnie***, Wydawnictwo Naukowo Techniczne